



ÇANKIRI ŞEHRİNDE ÜNİVERSİTE ÖĞRENCİLERİNİN KENTSEL ÇEVRE ALGISI URBAN ENVIRONMENTAL PERCEPTION OF UNIVERSITY STUDENTS IN ÇANKIRI CITY

Okan TÜRKAN*

Öz

Coğrafya içerisinde önemli bir araştırma alanı olan davranışsal coğrafya, insan davranışları ile mekân arasındaki ilişkileri ele alır. Bu bağlamda insanların yaşadığı yerleşmeler üzerinde oluşan algıları, yaşa, cinsiyete ve daha birçok parametreye göre değişim göstermektedir. Şehirler, insan ve mekân arasındaki etkileşimin en yoğun olduğu yerleşmelerdendir. Şehirleri niteleyen bazı özellikler, o şehirde yaşayan insanların zihninde farklı şekilde kendisini gösterir. Dolayısıyla şehirde ikamet eden insanların yaşadıkları şehirle ilgili zihinlerinde geliştirdikleri birtakım semboller bulunmaktadır. Bu semboller kimi zaman coğrafi unsurlar olabilmekte ve o şehre ilişkin algıların oluşmasına neden olmaktadır. Üniversite öğrencileri, büyük ölçüde yaşadığı ilin dışında farklı bir ildeki üniversitede öğrenim görmek için tercihte bulunmaktadırlar. Dolayısıyla üniversitesi bulunan şehirlerimizde öğrenim görmek için gelen, şehre uzak ve yabancı bir kitle oluşmaktadır. Kentsel çevre algısını değerlendireceğimiz bu çalışmada örneklem grubu doğal olarak Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerden oluşmaktadır. Öğrencilere anket uygulaması yapılarak kent algıları ortaya konmaya çalışılmıştır. Öğrencilere Çankırı kentsel kimliğine ilişkin sorular yöneltilmiştir. Anket uygulaması üç aşamadan oluşmakta olup birinci aşamada anket katılımcılarının kişisel farklılıklarına yönelik, ikinci aşamada kentsel aidiyetin durumuna ilişkin ve üçüncü aşamada ise kent kimliğini yansıtan kentsel çevresel algıyı ölçmeye yönelik sorular yöneltilmiştir. Söz konusu anket uygulamalarından elde edilen verilerin istatistiksel analizleri yapılmıştır. Bunların dışında öğrencilerden Çankırı denilince akla gelen olgu veya olaylardan oluşan zihin haritası çizilmesi istenmiştir. Böylece Çankırı şehrinde yaşayan öğrencilerin şehir algısı belirlenmeye çalışılmış ve bu algının mekânla ilişkisi kurulmaya çalışılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Mekân Algısı, Zihin Haritası, Davranışsal Coğrafya, Çankırı, Üniversite Öğrencileri.

Abstract

As an influential research interest in geography, behavioural geography examines relations between human behaviour and space. In this regard, perceptions in settlement people live range from various parameters like age and gender. Cities are among the settlements in which the most intense intercourse between residents and spaces appear. Some features of cities are shaped differently in minds of the dwellers. Hence, there are some symbols based on the city developed in conscious of them. For some time, these symbols may become geographic elements causing perceptions of the city. University students mostly prefer universities in other cities to the ones in their hometowns. Thus, in cities having a university there comes into existence a distant and alien group. By evaluating perception of urban environment, sample group in this study will naturally be students of Çankırı Karatekin University. With help of polls, perception of students on the city is tried to be revealed. Questions on urban identity are directed to students. The poll is formed by three stages in the first individual differences among participants, in the second sense of belonging to the city and lastly perception of urban environment reflecting urban identity are tried to be assessed by relevant questions. Then, statistical analyses of outputs of the poll are made. Besides, it is expected of students to draw mind of Çankırı and its elements and issues created after its first utterance. So, perception of Çankırı for students and its relation to the space are tried to be designated.

Keywords: Space Perception, Mind Map, Behavioural Geography, Çankırı, University Students.

1. Giriş

Coğrafi çevre, doğal ve beşeri çevre olmak üzere temelde iki parçadan oluşan ve bu parçaların birbirleriyle sürekli etkileşim halinde olduğu bir bütündür. Coğrafya geçmişten günümüze, insan ve mekân ilişkilerini değerlendirmede çoklu bir bakış açısına sahiptir. Çevresel algı ve davranışsal coğrafya da şüphesiz bu bakış açılarından biridir (Karadağ ve Turut; 2013). Coğrafyanın alt dallarından biri olan davranışsal coğrafya, insanların çevrelerini nasıl algıladıklarını ve bu farklı algılama süreçleri üzerinde etkili olan parametrelerin ne olduğunu incelemektedir. Coğrafi çevrede yaşayan insanlar, yaşadıkları çevreyi farklı şekillerde yorumlayıp algılayabildikleri için çevrenin insan tarafından nasıl algılandığı ve bu algıların insanın çevresel davranışlarını nasıl etkilediği gibi konular davranışsal coğrafyanın temelini oluşturur. Özetle davranışsal coğrafya, insanların farklı özelliklere sahip çevre birimlerini nasıl algıladıklarını, hangi sembollerle tanımladıklarını, bu tanımlar ne tür şekilde ifade ettiklerini ve bu çerçevede verdikleri tepkileri ele alan bir yaklaşımdır. Bir başka deyişle, kişilerin çevreyi nasıl algıladıkları, buna bağlı olarak gelişen düşünce sistemleri ve her ikisinin insan davranışları üzerindeki etkileri davranışsal coğrafyanın konusunu



oluşturmaktadır. Bu bağlamda çevresel algı şüphesiz ki coğrafyanın temel araştırma konularından biridir (Özgüç ve Tümertekin, 2015). Davranışsal yaklaşım, kentsel çevre ile insanların mekansal davranışları arasındaki ilişkide aracılık yapmada bilişsel süreçlerin ve karar alma mekanizmasının rolünü vurgulayarak mekansal analizin eksikliklerinin üstesinden gelmeye çalışmıştır (Pacione, 2009). İnsanlarda oluşan çevre algısı kişiden kişiye değişiklik göstermekle birlikte aynı zamanda yaşa, cinsiyete, ihtiyaç ve isteklere ve daha birçok etmene göre değişiklik göstermektedir. Davranışsal coğrafyacılar, her insanın birbirinden farklı zihinsel bilgi toplama ve organizasyonuna sahip olduğu kabulü üzerinden yola çıkmakta ve coğrafya çalışmalarında algı ve zihin kavramlarının yansımaları olarak zihin haritalarına odaklanılması gerektiğini vurgulamaktadır (Öztürk ve Karabağ, 2013; Gregory vd., 2009; Pitzl, 2004).

Davranışsal coğrafya kapsamında değerlendirilebilecek ilk çalışmaların 20. yy'ın ilk çeyreğine kadar indiği gözlenirse de, 1960'lı yıllardan itibaren coğrafyaya etki eden hümanist yaklaşımla birlikte davranışsal coğrafya çalışmalarının ivme kazandığı söylenebilir (Lowenthal, 1961; Pitzl, 2004). Davranışsal coğrafya, 1950'lerin sonları ve 1960'ların başında coğrafyada etkin olan kantitatif devrim sonucunda ortaya çıkan mekansal bilim modellerinde insanın "rasyonel ekonomik adam" olarak tanımlanması sonucunda bireysel eylemin yokluğuna tepki olarak gelişmiş ve her bireyin biricikliği üzerinden coğrafi çevreyi anlamlandırmayı merkeze almıştır (Warf, 2006).

Kentsel görünümün insanlar üzerinde algılama sonucunda oluşturduğu etki, kentsel imge kavramının doğmasına yol açmaktadır. Fiziksel donatılarıyla, bir kentin insanda bıraktığı genel izlenim olarak tarif edilebilecek bu kavram kentin kimliğinin, toplumsal belleğinin oluşmasında, algılama sonrasında gelen önemli bir süreçtir (Topçu, 2011). Kentsel imge veya resim; kent yaşantısının duygu ve düşünceler üzerinden kişilerde bıraktığı izlerdir ve bu izler de kent kimliğinin tanınmasındaki en önemli adımdır (Lynch, 1960). Kentsel kimlik kentsel mimari, kent ve çevresinin doğal coğrafi özelliklerinin yanında kentsel beşeri coğrafya özelliklerini de kapsayan çok geniş bir kavram setinin birleşimiyle oluşur (Uzun vd., 2009). Doğal olarak söz konusu kentin kimliği o kentte yaşayan insanların yaşadıkları üzerinden kente yükledikleri anlam ve değerlerle oluşmaktadır (Tekeli, 1991:80-82).

Harita, yeryüzündeki bir yere ait özelliklerin somut ya da soyut unsurlar yardımıyla gösterilmesidir (Taş, 2003:2). Çalışmamızda olduğu gibi zihin haritaları coğrafyada mekân algısını ölçmede kullanılan bir yöntem olarak kabul edilmiştir (Özgüç ve Tümertekin, 2012). Şehir imajının oluşumu veya zihin haritalarının oluşumunun birçok faktörün etkisiyle ortaya çıktığı bilinmektedir. Şehirdeki yaşam süresi, yürütülen faaliyetin biçimi ve ikamet edilen yerin etkisi bu faktörlerin bir kısmını oluşturur (Aliğaoğlu, 2007). Bilişsel düzeyimize göre oluşturduğumuz zihinsel haritalarımız günlük yaşantı sonucunda elde ettiğimiz öğrenilmiş bilgi ve deneyimler sonucunda oluşan sosyo-mekansal ilişkiler ağının zihnimizde yarattığı soyut imgeleridir (Temurçin ve Keçeli, 2015). Dolayısıyla kentsel çevre algısının ile kentsel kimlik ve kentsel imajın resmedilmesinde zihin haritalarının söz konusu kavramları açıklamadaki rolü önemlidir. İnsanların mekanla kurdukları ilişkinin bir sonucu olarak oluşturdukları davranış kalıplarının incelenmesini içeren çalışmalarda zihin haritalarına sıklıkla başvurulmakta ve elde edilen bilgiler mekânsal planlamalarda kullanılabilir. Dolayısıyla bu çalışmalardan elde edilen veriler bir mekansal planlama bilimi olan coğrafyaya önemli katkılar sunmaktadır (Tunçel, 2008:233).

2. Amaç ve Metod

Davranışsal coğrafya perspektifini yansıtacak şekilde hazırlanmış olduğumuz bu çalışmada, Çankırı Karatekin Üniversitesi öğrencilerinin gözünden Çankırı şehrine dair kentsel çevre algısının nelerle ilgili olduğu ve bu algılar üzerinde etkili olan faktörlerin nelerden oluştuğunun belirlenmesi öncelikli amaç olarak hedeflenmiştir. Bu çalışma nicel yöntem esas olmakla birlikte hem nicel hem de nitel yöntemler kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

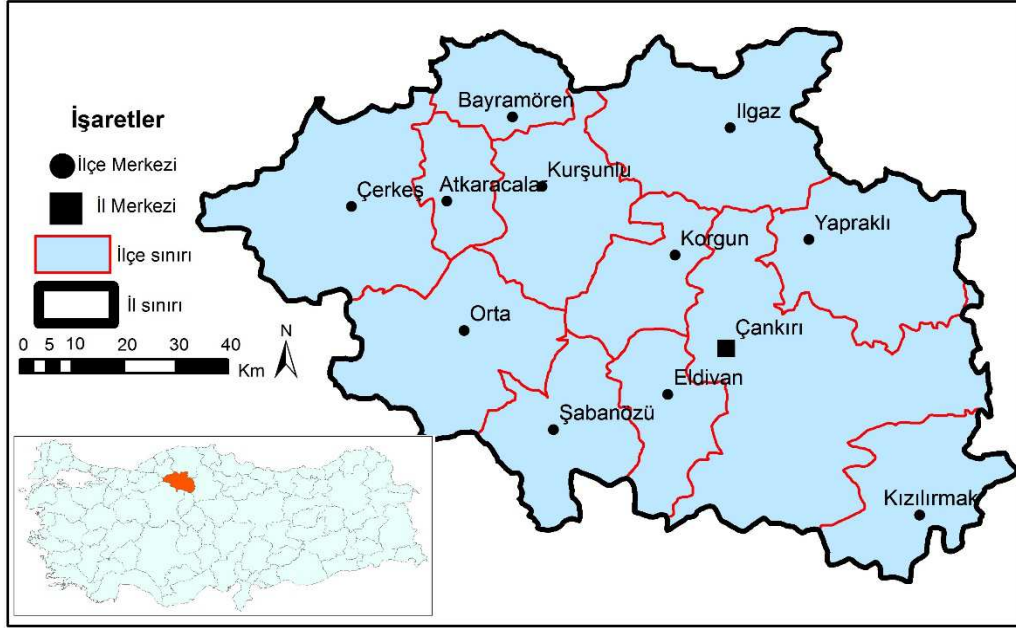
Çankırı şehrine dair kentsel çevre algısını belirlemek üzere, öncelikle bir anket bilgi formu düzenlenmiştir ve bu soru formunda öğrencilere Çankırı'ya ilişkin çevresel algıları, Çankırı şehrinin öğrenci gözünden kimliği ve kent yaşamına ilişkin olumlu-olumsuz görüşlerini öğrenmek üzere sorular yöneltilmiştir. Bu sorular neticesinde katılımcı öğrencilerin zihinlerinde Çankırı sözcüğünün karşılığının ne olduğu dışında kenti sahiplenme düzeyleri, kentle ilgili olumlu ve olumsuz görüşlerin de belirlenmesiyle Çankırı şehrine dair aidiyet duygusunun da ne ölçüde olduğu bir nebze de olsa anlaşılmasına çalışılmıştır. Ayrıca bu çalışmayla kent kimliğini yansıtmaları bağlamında öğrenciler nezdinde Çankırı şehri ile sembolleşmiş çevresel atıfların neler olduğu belirlenerek bunların kendilerine özgü semboller veya çizimlerle aktarılması da gerçekleştirilmiştir. Bütün bu aşamaların sonucunda gerek anket sorularına verilen

cevapların değerlendirilmesi gerekse öğrenci zihninde oluşan kentsel kimlik veya imajın bir göstergesi olan zihin haritalarında öne çıkan sembolik görsellerin yorumlanmasıyla Çankırı şehrinde üniversite öğrencilerinin kentsel çevre algısı değerlendirilmeye çalışılmıştır.

Çalışmanın anket uygulaması Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde farklı fakülte ve bölümlerinde okuyan 227 öğrenci ile gerçekleştirilmiştir. Yapılan bu çalışmayla her ne kadar benzer yaş kategorisinde olsalar da, farklı cinsiyet, farklı kültürel yapı ve sosyoekonomik düzeye sahip öğrencilerle görüşmeler yapılarak onların zihnindeki Çankırı şehrinin haritasını çizmeleri istenmiş ve böylece yaşamını aynı mekân da sürdüren öğrencilerin o aynı mekânı nasıl farklı biçimlerde algılayabildikleri ve bunda etkili olan unsurların neler olduğu değerlendirilmiştir.

3. Çankırı Şehrinin Kentsel Kimliği ve Kentsel Gelişim Seyri

Şekil 1. Çalışma alanının konumu (Çankırı)



Kentsel çevre algısı konulu çalışmamızda Çankırı ilinin idari merkezi olan Çankırı şehri ele alınmıştır. Çankırı ili, İç Anadolu bölgesinde Ankara, Bolu, Karabük, Kırıkkale, Çorum ve Kastamonu illeri ile çevrelenmiştir (Şekil 1). Çankırı şehri ise Ankara'yı Kastamonu'ya bağlayan karayolu güzergâhı ile Karabük ve Zonguldak'a bağlayan demiryolu güzergâhında yer alan küçük şehirlerimizden biridir (Tuna, 2010: 221-222).

Çankırı ili ve çevresinde Neolitik Devirden bu yana kesintisiz bir yerleşimin varlığı bilinmektedir. Çankırı ili ve çevresi sırasıyla Hitit, Frig, Kimmer, Lidya, Pers, Büyük İskender, Roma Bizans, Selçuklu, Candaroğlu ve Osmanlı dönemlerinde yerleşmeye sahne olmuştur (Gökmen, 2011: 149-157). Gerek Çankırı şehrinde gerekse ilin diğer alanlarında söz konusu uygarlıklarla ilgili çeşitli kalıntılar ve buluntular elde edilmiştir. Çankırı şehri Gangra adıyla Büyük İskender İmparatorluğunun M.Ö 200 yıllarında parçalanmasının ardından Galatlar tarafından kurulmuştur. Romalılar döneminde önemli bir stratejik nokta olan Çankırı şehrinin önemi Osmanlı Devletinin yükselme dönemine kadar devam etmiş ancak sonraları değişen ticaret yolları nedeniyle Çankırı şehri zamanla körelmiş ve Cumhuriyet dönemine erişmiştir (Gökmen, 2011: 159-163).

Çankırı tarihi-kültürel değerleri ve Ankara gibi büyük bir metropole yakınlığı ile turizm potansiyeli açısından büyük önem taşımaktadır. Çankırı kent kimliği ve kent imajını oluşturan değerler arasında Çankırı Kalesi, Taş Mescit, Emir Karatekin Türbesi, Çankırı geleneksel mimarisini yansıtan konutları, Yaran Evi, Çankırı Müzesi, Çankırı Saat Kulesi, Çivitçioğlu ve Buğday Pazarı Medreseleri, Taş Mektep başlıcaları olarak sıralanabilirler. Çankırı Kalesi şehrin kuzeyinde şehre hâkim bir tepe üzerine kurulmuş olup günümüzde kaleden geriye sadece surların bir kısmının kalıntıları kalmıştır (Foto:1). Yaklaşık 150 m. yüksekliğinde olan kalenin içinde Roma döneminden kalan kaya mezarları, iskân kalıntıları ve pişmiş toprak kap parçaları ile Çankırı Fatih Karatekin Bey'in türbesi bulunmaktadır (Kuter, 2007:142). Kalenin bulunduğu kesim Çankırı Belediyesi'nin düzenlemesiyle şehrin önemli rekreasyon alanlarından biri haline

de getirilmiştir. Çankırı Kalesinin güney kısmı -ki aynı zamanda bu kesim kentin en eski yerleşim alanını da oluşturmaktadır- şehirdeki geleneksel mimari dokuyu en iyi yansıtan konutların bulunduğu kesimdir. Çankırı İl Kültür Turizm Müdürlüğünden alınan bilgilere göre şehirde Taşınmaz Kültür ve Tabiat Varlıkları Yüksek Kurulu'na tescil edilen 79 konut bulunmaktadır. Söz konusu konutların mimari özellikleri bu konuda dünya ve ülke çapında ün kazanmış Safranbolu ve Beypazarı konutlarıyla eşdeğerdir. Bu konutlardan biri İl Özel İdaresi tarafından restore edilerek Yaran Evi haline dönüştürülmüştür (Foto2). Yaran kültürünün yaşatılmaya çalışıldığı bu evin içerisinde belli başlı kısımlar Çankırı kimliğini yansıtan biçimde döşenmiştir.



Foto:1.



Foto:2.

Foto:1. Arka planda Çankırı kalesi olmak üzere Çankırı şehri (Kaynak: Çankırı Kent Konseyi). **Foto:2.** Geleneksel Çankırı konutları ve Yaran Evi (Kaynak: Çankırı Kent Konseyi).

Çankırı kent imajını oluşturan önemli unsurlardan biri de dinsel yapılardır. Bunlar içerisinde mescit, medrese ve camiiler en önemli öğelerdir. Şehirdeki en eski dinsel yapı Selçuklu döneminden kalma Taş Mescittir (Foto:3). Burası aynı zamanda sağlık alanında da kullanılan bir yapı olmuştur. Taş Mescitte Selçuklu Dönemi taş işçiliğini gösteren önemli süslemelerin yanında tıp ve eczacılık alanının önemli simgeleri de süsleme elemanı olarak kullanılmıştır (Atan, 2005). Bunun dışında Mimar Sinan dönemi yapılarından olan Büyük veya Ulu Camii (Sultan Süleyman Camii) Kanuni Sultan Süleyman'ın emri ile yaptırılmıştır (Dündar, 2005). Şehrin önemli simgelerinden biri de taş malzemeye iki katlı olarak 1893 yılında İdadi Mektep adıyla hizmete giren Taş Mekteptir (Foto:4). Söz konusu yapının bir diğer özelliği ise Atatürk'ün Şapka Devrimi nedeniyle çıktığı yurt gezisi sırasında bu binadaki bir dershanede konuk edilmesidir. Bu dersane daha sonraları Atatürk Odası olarak dizayn edilmiştir (Ayhan, 1998).



Foto:3.



Foto:4.

Foto:3. Taş Mescit (Kaynak: Çankırı Kent Konseyi), **Foto:4.** Taş Mektep (Kaynak: Çankırı Kent Konseyi).

Çankırı'nın tarihsel süreç içerisindeki ulaşım fonksiyonu çeşitli uygarlıklarında buralarda yerleşmesine vesile olmuştur. Bu bağlamda Hititlerin kent imgesine katkısı yadsınamaz. Bu katkı Merkez İlçe'ye bağlı İnandık Köyü'nde yapılan kazılar sonucunda İnandık Höyüğüne ortaya çıkarılmış olan İnandık Vazosudur (Foto:5). Kabartmalı ve renkli olan vazonun, M.Ö. 1620-1590 yılları, Hitit Eski Krallık dönemine ait olduğu bilinmekte olup vazo üstünde kutsal bir evlenme töreni temsil edilmektedir (Kuter, 2007:158). Çankırı'nın kentsel gelişiminde ulaşım hatlarındaki rolünün dışında madenler de etkilidir. Bu madenlerden en önemlisi kuşkusuz kaya tuzudur. Kaya tuzunun madenin burada çıkması ekonomik açıdan şehre önemli katkı sunmaktadır. Çankırı Türkiye'nin en büyük kaya tuzu rezervine ev sahipliği

yapmaktadır. Çankırı şehrine yaklaşık 20 km uzaklıkta bulunan Tuz Mağarası'ndan Hititler döneminden beri neredeyse beş bin yıldır tuz çıkarılmaktadır (Tuna, 2010).

Çankırı şehir simgelerinden bir diğeri de Şeyh Mahmut adındaki ölmüş bir kişinin dirilip kucakladığına inanılan kaya olup günümüzde "Kucaklama Taşı" olarak adlandırılan dik yerleştirilmiş silindirik bir taştır (Kolcu, 2007). Söz konusu taş ile ilgili farklı kaynaklarda Roma döneminden kaldığı da belirtilmektedir. Çankırı'da Roma döneminden kalan ve Çankırı'yı fetheden Emir Karatekin Bey'in kucakladığına inanılan dilek taşına vatandaşlar yoğun ilgi göstermektedir (Çankırı Bülteni 2017). Sadece kentte yaşayanların değil kente dışardan gelenlerin de ilgisini çeken taşa sarıların dileklerin kabul olacağına inanılmaktadır (Foto: 6).



Foto:5.



Fot:6.

Foto:5. İnandık Vazosu (Kaynak: Çankırı Belediyesi) ve Foto:6. Kucaklama Taşı (Kaynak: Haberler.com).

4. Çankırı Karatekin Üniversitesi Öğrencilerinin Çankırı Kentsel Çevre Algısı Üzerine Değerlendirmeleri

Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde öğrenim görmekte olan öğrencilerin yaşamış oldukları Çankırı şehri kentsel çevre algısının bireyler arasındaki farklılıkları ölçülmeye çalışılmıştır. Öznesi Çankırı şehri olan çalışmada kentsel çevre algısındaki farklılıkların neler olduğu ve bu farklılıkları etkileyen faktörlerin neler olduğunun tespiti için Çankırı Karatekin Üniversitesi'nde farklı fakülte ve bölümlerinde okuyan 227 öğrenci ile görüşmelerde bulunuldu. Çalışma kapsamında öğrencilere anket formları verilerek sorulara yanıt aranmıştır. Uygulanan anket formunun ilk bölümünde katılımcıların kişisel özelliklerini ortaya koyan sorular yöneltilirken, ikinci bölümde Çankırı'ya dair aidiyet hissinin oluşup oluşmamasıyla birlikte bunların nedenleri değerlendirilmiştir. Bunun dışında Çankırı şehrinin öğrenciler nezdindeki kimlik ve imajlarının belirlenmesi için Çankırı denildiğinde zihinlerinde oluşan kavramların neler olduğu sorulmuştur. Anketin son bölümünde ise öğrencilerle boş bir sayfa verilerek zihin haritalama yönteminden yararlanıp Çankırı denildiğinde zihinlerinde oluşan imajı kendilerine özgü sembollerle resmetmeleri istenmiştir. Zihinsel imajların resmedilmesiyle elde edilen verilerin değerlendirilmesi dışında anketlerden elde edilen veriler SPSS 16 programı yardımıyla değerlendirilerek analize tabi tutulmuştur.

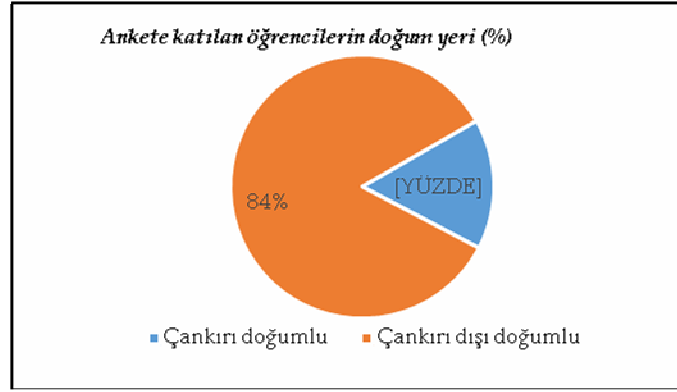
4.1. Kentsel aidiyet, kent kimliği ve hemşerilik ilişkisi

Çankırı'da yaşayan üniversite öğrencilerinin kentsel çevreye karşı algıları ortaya koyulmuş olan bu çalışmada farklı bölümlerde okuyan 117 kadın, 110 erkek olmak üzere 227 öğrenci ile görüşülmüştür. Gerçekleştirilen anketlerin değerlendirilmesi esnasında 15 anket yeterli bulunmayıp değerlendirme kapsamına alınmamıştır. Böylece bu çalışma toplam 212 öğrencinin görüşleri alınarak hazırlanmıştır. Değerlendirme kapsamına alınan anketlerden 110'u kadın, 102'si ise erkek öğrencilere aittir. Ankete katılanların çoğunluğu 18-24 yaş aralığındadır. Diğer yaş aralığında olan öğrenciler ise lisansüstü öğrencisidir. Öğrencilerden 34'ü Çankırı doğumlu olup, diğer 178 öğrenci Çankırı dışında doğmuştur (Şekil 2).

Çankırı Karatekin Üniversitesinde okuyan öğrenciler içerisinde Çankırlı olan sayısının az olmasında birçok etken belirtilebilir. Bunlar içerisinde Çankırı'nın gelişmişlik düzeyinin düşük olması büyük etkindir. Burada yaşayan halkın eğitim, sosyal-ekonomik olarak büyükşehirlerde daha iyi imkân bulabileceği düşüncesi üniversite öğrencisi adaylarına da sirayet etmekte ve aday öğrenciler başka şehirlerdeki üniversiteleri tercih etmektedirler. Nitekim doğum yeri Çankırı olan öğrencilerle yapılan görüşmelerde üniversitede Çankırlı öğrencilerin az olmasında şehrin kentleşme sürecinin başında olduğu hatta bir öğrencinin bu kesimdekileri kast ederek "Çankırı şehir değil büyük bir kasabadır" şeklindeki beyanı durumu yansıtmaları açısından önemlidir. Bunun dışında üniversite hayatını başta büyük kentlerde olmak

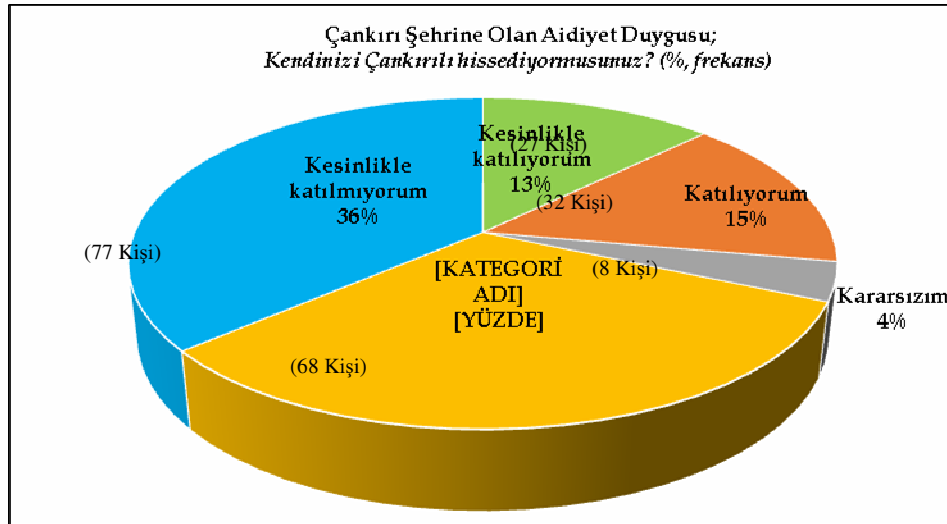
üzere diğer kentlerde yaşama isteğinde özgür ve rahat olma, aile baskısı ve kontrolünün azalması gibi düşüncelerin de etkili olduğu görülmektedir.

Şekil 2. Ankete katılan öğrencilerin doğum yeri (%)



Çankırı Karatekin Üniversitesinde okuyan öğrencilerinin halen yaşadıkları kent Çankırı'ya duydukları aidiyet durumunu belirlemek için "Kendinizi Çankırlı hissediyor musunuz?" şeklinde yöneltilen soruyu % 36'lık bir grup "Kesinlikle katılmıyorum" şeklinde yanıtlamıştır (Şekil 3). Bu gruptaki öğrenci sayısı toplamda 77 olup en yüksek orana sahiptir. "Katılmıyorum" şeklinde cevap veren öğrenci sayısı ise 68 kişi olup bu grup ikinci sırayı almaktadır. Bu sonuçlar neticesinde "katılmıyorum" ve "kesinlikle katılmıyorum" cevaplarını veren öğrencilerde aidiyet bağının gelişmediğini düşündüğümüzde toplam 145 kişinin kendini Çankırlı hissetmediği görülür ki bu da % 68'lik bir orana karşılık gelir. Soruyu kesinlikle katılmıyorum şekilde yanıtlayan öğrencilerin neredeyse tamamına yakını büyük şehirlerden gelen öğrenciler oluşturmaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi bu öğrencilerin Çankırı'yı benimsememe sebepleri arasında kentin öğrencilere göre gelişmemişliği en önemlisidir. Bu bağlamda büyük şehirlerden gelmiş, sosyal etkinliği fazla olan öğrenciler kentin sosyal donatı eksikliğini belirtmek suretiyle Çankırı'ya karşı bir bağlılık geliştiremediklerini belirtmektedirler. Soruya kararsız olarak cevap veren öğrencilerin oranı en düşük olup (% 4) bunların sayısı toplam 8 kişidir. Kendini Çankırlı olarak hisseden ve bu bağlamda soruya kesinlikle katılıyorum veya katılıyorum şeklinde cevap veren öğrencilerin toplam sayısı 59 kişi olup bunlar anket yapılan öğrencilerin üçte birinden azını (%28) oluşturmaktadır. Dolayısıyla Çankırı şehrine olan aidiyet duygusunun çalışma yapılan örneklem grubunda gelişmemiş olduğu değerlendirilebilir.

Şekil 3. Kendinizi Çankırlı hissediyor musunuz? (%)

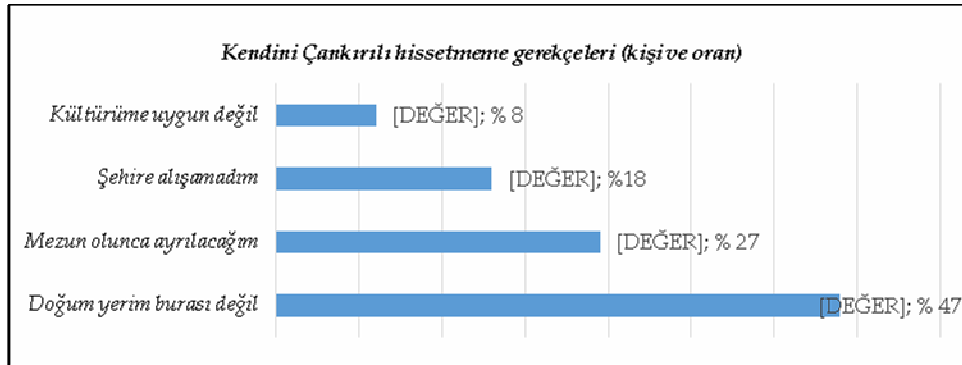


Kendini Çankırlı hissetmeyen % 68'lik kesime bunun gerekçeleri sorulduğunda en yüksek sayıda (68 kişi) öğrenci doğum yerinin Çankırı olmaması olarak göstermiştir (Şekil 4). Kendini Çankırlı olarak hissetmeyen bu 145 kişilik grup içerisinde doğum yerinin farklılığını buna gerekçe olarak sunan öğrencilerin oranının % 47 olması aidiyet duygusunda doğum yerinin ne denli önemli olduğunu göstermektedir. Nitekim anket sorularında olmamakla birlikte yapılan mülakatlarda bazı öğrencilere kendinizi Çankırlı hissediyor musunuz sorusu akabinde nerelisiniz dediğimizde öğrencilerin ya doğum yerleri ya da ata dede

memleketlerini verdiklerini görmekteyiz. Dolayısıyla yaptığımız görüşmelerde aidiyet duygusunu öğrencilerin tekil mekân üzerinden algıladıkları ortaya çıkmaktadır. Yani söz konusu bu öğrenciler bir kimse nerede doğmuşsa veya ata dede nereliyse sadece orayla ilgili bir aidiyet duygusu gelişebilir, aynı anda birden fazla mekânla ilgili aidiyet hissi gelişemez görüşünü belirtmişlerdir.

Kendini Çankırlı hissetmeme gerekçesini doğum yeri bağlamında cevaplayan gruptan sonra en yüksek sayı ve oranda mezun olunca ayrılacağı diyenler oluşturmaktadır. Bu grupta 39 kişi Çankırı’da geçici oldukları için aidiyet duygusunun gelişmediğini belirtmişlerdir. Sadece eğitim amacıyla Çankırı’ya gelip 4 yıl burada kalacak olan öğrenciler, hayatlarının devamını burada geçirmeyi düşünmemektedirler. Ancak burada söz konusu bu % 27’lik grubun aidiyet duygusu gelişen yer ile doğum yerinin aynı olması gerektiğini düşündükleri zannedilmesin. Bu gruptaki öğrencilerin bir kısmı böyle düşünmezken bir kısmı doğum yeri ile aidiyet duygusunun geliştiği yerin aynı olmasının bir zorunluluk olmadığını söylediklerinin altını çizmek gerekir. Ancak söz konusu gruptaki sınırlı sayıdaki öğrenci de kentle bir bağ kurduklarını fakat mezun olup gidecekleri için kendilerini Çankırlı hissedemediklerini ifade etmişlerdir. Çankırlı olarak kendilerini hissedemeyen 26 kişi ise (% 18) Çankırı’ya alışamadıkları için kendilerini bu şehre ait hissetmediklerini belirtmişlerdir. Bu gruptaki öğrencilerden alışamama olgusunu açmalarını istediğimizde birçok gerekçe sunduklarını görmekteyiz. Bunlar içerisinde kentin fiziki yapısı olduğu kadar sosyal donatı eksiklikleri, öğrencilerin insan ilişkilerindeki farklı beklentileri ve tutumları da yer almaktadır. Ancak alışamadığı için aidiyet duygusunun oluşmadığını belirten öğrencilerin büyük bir kısmı Çankırı’ya göre çok daha büyük şehirden geldikleri için böyle bir duygunun oluştuğunu ifade etmişlerdir. Hatta bir öğrencinin “benim geldiğim yer bir ilçe merkezi olmasına rağmen buradan çok daha büyük bir yer” söylemi söz konusu tespitimizi özetlemektedir. Kendini Çankırlı hissetmeyen öğrenciler içerisinde en az sayıda olanlar kültürüme uygun değil diyen 12 kişidir. Her ne kadar bu öğrenciler kültürel farklılığı birincil olarak işaretledilerse de diğerlerinin hissetmemesinde kültürel uyum olduğu söylenemez. Zira diğer Çankırlı hissetmeyen öğrenciler arasında da kültürel farklılık olduğunu görüşmelerde dillendirenler olsa da anket üzerinde bu maddeyi değil diğerlerini başat neden olarak belirtmişlerdir. Kültürel farklılığı kentsel aidiyetin önünde engel olarak gören öğrencilerin büyük bir kısmı Orta Anadolu Bölgesi dışından gelenler ile metropollerden gelenler oluşturmaktadır.

Şekil 4. Kendinizi Çankırlı hissetmeme gerekçeleriniz nelerdir?

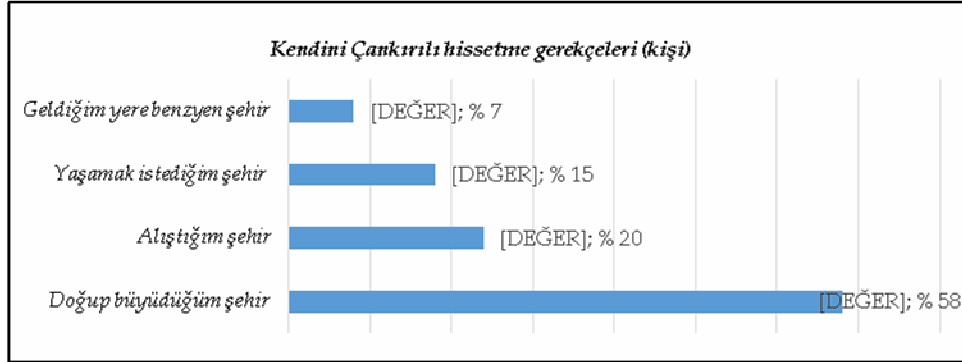


Çalışmayı yürüttüğümüz öğrencilerden 59 kişilik yani % 28’lik bir kısım kendisini Çankırlı hissetmektedir. Bu grup içerisindeki % 13’lük kesim (27 kişi) kesinlikle katılıyorum, % 15’lik bir kesim (32 kişi) ise katılıyorum olarak beyanda bulunmuşlardır (Şekil 3). Katılıyorum beyanında bulunan öğrencilerin önemli bir kısmını kendisi Çankırı’da doğmadığı halde anne veya babası Çankırlı olup kütükte buraya kayıtlı olan öğrencilerdir. Bu öğrencilerden bir kısmı belki yıllardır köylerine gitmemişlerdir ancak memleketlerine olan özlem ve aidiyeti ata-baba üzerinden tarif etmeleri Çankırı’yı daha çok sevmelerini ve bağlılık hissini sağlamıştır. Kendini Çankırlı olarak hisseden kesim içinde % 58’lik bir oranla 34 kişi gerekçelerini doğup büyüdüğü şehir olarak belirtmişlerdir (Şekil 5). Bu öğrencilerin tamamının Çankırı doğumlu olması bu öğrencilere göre kentsel aidiyet olgusunda doğum yerinin önemli olduğunu keskin bir şekilde göstermektedir. Bu durum Çankırı şehrinin kentsel fonksiyonları ile değil sadece biyolojik gerekçeyle Çankırlı hissini oluşturduğunu göstermektedir. Dolayısıyla bu öğrenciler başka bir kentte doğmuş ve büyümüş olsaydı bu durumda kendilerini Çankırlı olarak hissetmemiş olabileceklerdi.

Kendilerini Çankırlı hisseden ve bu hissi Çankırı şehrinin kent kimliği üzerinden tarif eden öğrenciler doğup büyüdüğü şehir olduğu için seçeneğini belirtenlerin dışındakiler olup bunlar toplam 25

kişidir. Her ne kadar bu grup çalışma yapılan öğrenciler içerisinde çok küçük bir grup olsa da (toplamın % 12'si) Çankırı şehrinde öğrenci gözüyle kentsel imgenin cılız da olsa oluştuğunu göstermektedir. Çankırı şehrinde hem fiziki hem de sosyoekonomik yapıda meydana gelecek müspet adımlar ilerleyen dönemlerde Çankırlılık hissini öğrenciler nezdinde daha fazla oluşturacaktır. Çankırlı olarak hissetme gerekçesini alıştığım şehir olarak bildiren öğrenci oranı % 20 olup bunlar toplam 12 kişidir. Bu öğrenciler genellikle son sınıfa gelmiş, Çankırı'ya alışmış, belirli bir çevre edinmiş Çankırı'dan memnun kişilerdir. Kendini Çankırlı hisseden öğrencilerden 9'u gerekçeyi yaşamak istediğim şehir olarak belirtmişleridir. Bu öğrenciler büyük şehirlerin dezavantajlı yönlerinden hoşlanmayan küçük şehirlerin avantajlarını önceleyenlerden oluşmaktadırlar. Öğrencilerin içerisinde kendini Çankırlı olarak hissedenler içerisinde en az olanları gerekçeyi geldiğim yere benzeyen şehir olarak ifade etmişlerdir. Bu 4 öğrenci çevre illerden gelen ve koşulları itibarıyla Çankırı ile kendi geldikleri yerleri özdeşleştiren kişilerdir.

Şekil 5. Kendinizi Çankırlı hissetme gerekçeleriniz nelerdir?



Çankırı'nın küçük bir şehir olmasının dezavantajlarının yanında avantajları da vardır. Kendini Çankırlı olarak hisseden öğrenciler Çankırı şehrini insanları samimi ve cana yakın olarak betimlemekte ve bu öğrencilere göre şehirde genel de herkes birbirini tanımakta ve dolayısıyla kenti yaşanabilir bulmaktadırlar. Çankırı şehri küçük ölçekli bir kent olduğu için şehirde ulaşım kolaydır. Çoğu zaman toplu taşıtları kullanmadan istenilen yere gidilmektedir. Öğrencilerin çok sık kullandığı kafeler, bankalar hepsi bir aradadır. İnsanlar işlerini daha kısa zamanda yapabilmektedir. Bu ve benzeri sebepler söz konusu öğrencilerin kendini Çankırlı hissetmesini ve sevmesini sağlamıştır. Ayrıca bu öğrenciler için Çankırı'nın Ankara'ya yakınlığı da önemli bir etken olmuştur.

Sonuç olarak Çankırı'nın küçük bir şehir olmasının bir sonucu olarak sosyoekonomik açıdan düşük profilli olması ve kültürel yaşam düzeyi açısından öğrencilerin birçoğuna cevap verememesi buraya gelen öğrencilerin burayı benimsemesinin, yalnızca eğitimlerini tamamlamak için kaldıkları bir şehir haline gelmesine neden olmuştur. Çankırı'yı benimseyen az sayıdaki öğrenci için doğum yerinin Çankırı olması söz konusu kente olan aidiyet duygusunu oluşturan en önemli etken olmakla birlikte Çankırı dışında doğanlar için ise şehrin ulaşım gibi kolaylıklarının olması, küçük şehirlerde sosyal ilişkilerin samimi olması gibi öznel ölçekler başta gelmektedir.

4.2. Çankırı'ya İlişkin Kentsel Çevre Algısı

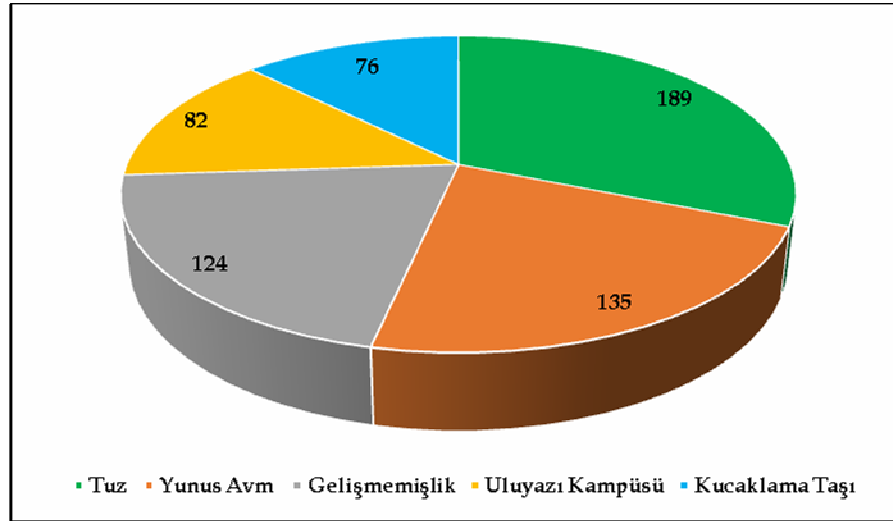
Her coğrafi çevre, kendini tanımlayan ve kendisini diğer çevrelerden ayıran bir karaktere sahiptir (Karadağ ve Turut, 2013). Bir kenti, farklı kılarak özgünleştiren, diğerlerinden ayıran, ayırıcı özelliklerini oluşturan somut ve soyut her şey onun kimliğidir (Oğurlu, 2014). Kenti oluşturan somut ve soyut öğeler, kentin ayrılmaz birer parçası olur. Kenti oluşturan bu soyut ve somut öğeler şehrin içinde bulunan kültürel, ekonomik, beşeri, fiziki faktörlerdir. İnsanlar kente bulunan öğeler ile kenti hatırlar ve zihinlerinde o kentle ilgili bir fotoğraf oluşur.

Çalışmanın bu kısmı öğrenciler için Çankırı'nın bir çevresel mekan olarak anlamını sorgulamak ve oluşturdukları bu anlamı analize tabi kılmak için "Çankırı'yu nasıl tanımlarsınız? Çankırı denildiğinde akla gelen ilk 5 sözcük nedir" diye sorulmak suretiyle elde edilen cevaplar ve analizinden oluşmaktadır. Verilen cevaplar frekanslarına göre tabloda belirtilmiştir (Şekil 6 ve 7). Çankırı ile ilgili öğrencilerin zihinlerinde meydana gelen algılardan 5 kez ve daha üzeri tekrar edilenler değerlendirmeye alınmış 5'ten daha az tekrar edilen çağrışımlar münferit olarak değerlendirilerek analize tabi kılınmamıştır.

Anket sonuçlarını analiz ettiğimizde değerlendirmeye alınan 212 öğrencinin Çankırı denildiğinde zihinlerinde oluşan toplam 1060 çağrışım içerisinde en sık tekrarlanan beş sözcük; *Tuz, Yunus Avm,*

Gelişmemişlik, Uluyazı Kampüsü ve Kucaklama Taşı dır (Şekil 6). Söz konusu bu sözcükler tüm öğrencilerin aklına gelen çağrışımlardır. Bunlar içerisinde **Tuz**, **Yunus Avm** ve **Gelişmemişlik** ise 100'ün üzerinde tekrar edilmiştir. Özellikle de Tuzun ve Yunus Avm'nin nerdeyse tüm öğrencilerin Çankırı denildiğinde zihinlerindeki yeri çok belirgindir. Yapılan ankette öğrenciler, Çankırı'yı tuz ile bütünleştirmiştir. Tuz cevabı 189 kez tekrar edilerek toplam 212 öğrencinin % 89'unun çağrışım listesi içerisinde yer almıştır. Ayrıca tuz cevabı bu öğrencilerin yaklaşık % 72'sinin de ilk sırada aklına gelen olgudur. Tuzun kitle iletişim araçları üzerinden özellikle Prof. Dr. Canan Karatay gibi sağlık alanında kamuoyu nezdinde önemli simalar tarafından gündeme getirilmesi bu kaynağa olan talebi giderek artırmıştır (yenişafak.com 2017, habertürk.com 2017 ve ntvcom.tr 2017 gibi). Bu ve benzeri süreçler Çankırı kaya tuzuna olan talebi de artırmakta ve gittikçe tuz satışı yapan mağaza sayısı da artmaktadır. Yerel kaynaklardan alınan bilgilere göre günümüzde Çankırı'da tuz ve tuz ürünleri satışı yapan mağaza sayısının 40'ı bulunduğu belirtilmektedir (doğruyolgazetesi.com 2017). Tuzun Çankırı denilince en çok akla gelen sözcük olmasında özellikle hediye olarak öğrenciler tarafından daha fazla satın alınması çok belirleyicidir. Nitekim Çankırı Karatekin Üniversitesi öğrencilerinin büyük bir kısmının ailesinin Çankırı dışında oturması ailesine hediye götürme öğrencinin hediye seçiminde tuzu hem daha ucuz hem de Çankırı'yı temsilen seçmesi Çankırı ile tuzu özdeşleştiren en önemli hususlardandır. Şehir merkezinde birçok esnaf tuz lambası ve tuzdan imal edilmiş çeşitli ürünler satarak geçimi sağlamakta ve insanların tuza olan ilgilerini artırmaktadır. Ayrıca turizm faaliyetlerinde de Tuz Mağarası önemli bir yer teşkil etmekte olup buraya geziler düzenlenmekte ve birçok öğrenci burayı bildiğinden veya gezdiğinden zihinlerin tuz ilk sıralarda gelmektedir.

Şekil 6. Çankırı denildiğinde öğrencilerin zihinlerinde en çok oluşan beş çağrışım

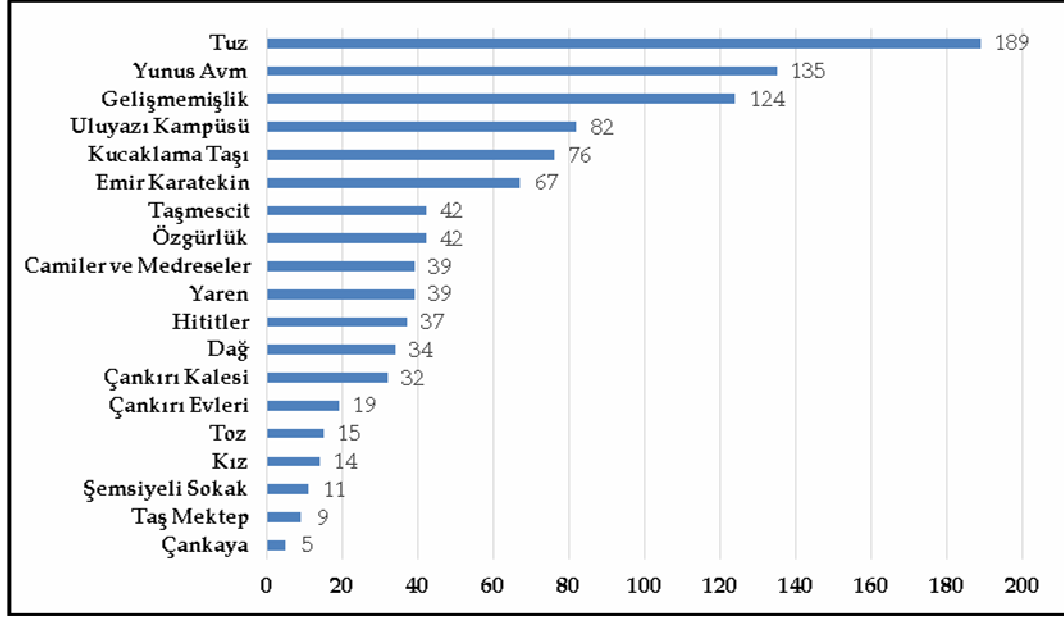


Çankırı denildiğinde tuzdan sonra öğrencilerin zihninde en çok beliren çağrışım % 64 oranıyla şehrin diğer metropol kentlerdekiyle aynı özelliği gösteren tek alışveriş merkezi Yunus Avm'dir. Çankırı denildiğinde Yunus Avm diyen 135 öğrenciyle beraber bu cevabı vermeyen öğrencilerin de çoğunun vakit geçirdiği toplu mekânlardan biridir söz konusu olan yer. Öğrenciler ihtiyaçları olan yiyecek, giyim vb. ihtiyaçları burada bulabilmekte ve çeşitli aktiviteleri de burada gerçekleştirebilmektedirler. Çankırı şehri küçük ve yeni gelişen bir kent olduğundan özellikle de sosyal hizmetler bakımından öğrencilerin isteklerini karşılamaktan uzak olduğu için gelişmemiş bir kent olarak betimlenmektedir. Nitekim Çankırı denildiğinde % 58'lik bir oranla 124 öğrenci Çankırı şehri ile gelişmemişlik kavramını zihinlerinde örtüştürmüştür. Bu oranın bu denli yüksek oluşunda özellikle ülkemizin Ankara, Bursa, İstanbul gibi büyük şehirlerinden gelen öğrencilerin geldikleri yerlerle mukayese etmelerinin büyük bir payı bulunmaktadır. Gelişmemişlik algısından sonra Çankırı denildiğinde öğrencilerin aklına gelen diğer bir unsur ise zamanlarının önemli bir kısmının geçtiği, öğrenim gördükleri yer olan Uluyazı Kampüsüdür. Söz konusu kampüste eğitim-öğretim faaliyetlerine 2014-2015 döneminde başlanmış olup kampüs alanı henüz gerek fiziki gerekse öğrencileri için yeterli sosyal hizmet olanağı verebilecek durumda değildir. Bunun dışında öğrenciler kampüs yeri seçiminde yetkililerin yanlış karar verdiklerini mülakatlarda beyan etmişlerdir. Hem zamanlarının önemli bir kısmının geçmesi hem de eksiklikleri sebebiyle Çankırı şehri imajı ile Uluyazı kampüsü imgesi öğrencilerin zihninde örtüşmektedir. Çankırı denildiğinde öğrencilerin zihinlerinde en çok

oluşan beş çağrışım içerisinde son sırayı % 36 ile Kucaklama Taşı almaktadır. Daha önce de belirttiğimiz gibi bu silindir biçimli taş hem yerel halkın hem de öğrencilerin ilgisine fazlasıyla mazhar olmaktadır. Bu taşı kucaklayarak iki elini birbirine kavuşturan insanların dileklerinin kabul olacağı inancı ve taşın Uluyazı kampüsüne gitmek için öğrencilerin önemli bir kısmının otobüs beklediği durağın karşısında olması bu taşın zihinlerde epeyce yer bıraktığını bize göstermektedir.

Çankırı denildiğinde akla en çok gelen beş sözcüğün dışında öğrencilerin zihninde sırasıyla Taşmescit, Özgürlük, Camiler ve Medreseler, Yaran kültürü, Hititler, Dağ, Çankırı Kalesi, Çankırı Evleri, Toz, Kız, Şemsiyeli Sokak, Taş Mektep ve Çankaya imgeleri çağrışım yapmaktadır (Şekil 7).

Şekil 7. Çankırı denildiğinde akla gelen sözcük frekansları



67 öğrencinin zihninde beliren ve öğrenim gördükleri üniversiteye adı verilen Emir Karatekin, Çankırı ve çevresini Türk egemenliğine geçiren tarihsel bir isimdir. Emir Karatekin türbesi Çankırı Kalesinin bulunduğu yerde olup burada oluşturulan rekreasyon alanından şehrin hemen her yeri görülebilmektedir. Bu gibi özelliklerin sonucunda Emir Karatekin sözcüğü Çankırı algısında önemli bir yer oluşturmuştur. Taş Mescit Çankırı şehrindeki en eski Selçuklu mimarisini yansıtan eserdir. Gerek Uluyazı kampüsüne giden otobüslerde adının yazması gerekse Çankırı Karatekin Üniversitesi Meslek Yüksek Okulunun Taş Mescit yakınlarında bulunması bu yapının zihinlerde oluşmasına etki ettiği söylenebilir. Özgürlük sözcüğünün aile ve diğer sosyal çevre baskısından muzdarip olan öğrenciler tarafından, cami ve medrese sözcüklerinin ise dini yaşantıyı önceleyen öğrenciler tarafından Çankırı ile özdeşleştirildiği düşünülebilir. Yaran kültürü dostluk, kardeşlik, arkadaşlık, yardımlaşma, dürüstlük ve olgunlaşmayı amaçlayan kadim bir kültürdür. Kelime anlamı itibariyle yaran çoğul, yaren ise tekil anlamda kullanılmakta ve dost, kardeş, arkadaş anlamlarına gelmektedir (Tezcan, 2004). Yaran kültürü ve bu kültürün yaşatılmaya çalışıldığı Yaran Kültür Evi zihinde canlanan diğer önemli simgelerdendir. Çankırı otogar kavşağında bulunan Hititlerden kalma İnanık Vazosu, şehrin çevresindeki tepelik sahalara ve geleneksel Çankırı konut mimarisi akla gelen diğer çağrışımlardır. Öğrencilerden ve yerel halk arasında yaptığımız çalışmalarda Çankırı neyi ile meşhurdur sözüne bir kısmının "Çankırı tozu, tuzu ve kızıyla meşhurdur" cevabını vermesinin anket sonuçlarına da yansıdığı görülmektedir. Bunların dışında Taş Mektep ve Şemsiyeli Sokak da diğer cevaplar arasındadır. Ancak Çankırı denildiğinde Çankaya (Ankara) cevabını veren beş öğrenci tercih zamanında Çankırı Karatekin Üniversitesini Çankaya Karatekin olarak algılamış ve bunun sonucunda yanlış tercih yapmak suretiyle bu kente geldiklerini beyan etmişlerdir. Yani Çankırı yanlışlıkla Ankara'nın merkez ilçelerinden biri olan Çankaya ile karıştırılmıştır. Dolayısıyla bu yanlış okuma söz konusu öğrenciler için Çankırı ile Çankaya isimlerinin özdeşleşmesi anlamına gelmiştir. Çankırı denildiğinde akla gelen sözcük frekansları içerisinde beşin altında tekrar edilen çağrışımlar anlamlı bir frekansa sahip olmadıkları için analiz dışında tutulmuşlardır.

Sonuç olarak ankete katılan öğrenciler açısından Çankırı denilince akla "Tuz, Yunus Avm, Gelişmemişlik, Uluyazı Kampüsü ve Kucaklama Taşı" gelmektedir. Öğrencilerin bu cevapları verirken ağırlık



olarak Çankırı'nın sosyo-kültürel değerleri ön planda olmuştur. En az tekrarlanan "Çankaya" maalesef öğrencilerimizin dikkatsizliğini göstermekte ve Taş Mektep ile Şemsiyeli sokağın ise öğrenciler tarafından Çankırı imgesi olarak fazlaca zihinde oturmadığını göstermektedir.

4.3. Zihinsel Haritalarının Yorumu

Zihinsel haritalar insanların yaşadıkları yer ile ilgili algılarını ve o yerin imajını yansıtmaları bakımından dikkate alınan önemli datalardır. Bundan dolayıdır ki araştırmaya katılan öğrencilere Çankırı denildiğinde zihinlerinde oluşan resmi boş bir kağıda resmedilmesi istenmiştir. Sonrasında bu resimler analiz edilerek resimlerde kullanılan öğeler gruplandırılmıştır. Bunun dışında zihinsel haritalarda veya resimlerde Çankırı ile ilgili resmedilen öğelerin tekrarlanma sıklıklarına bakılarak öğrencilerin nezdinde Çankırı kenti algısı ve Çankırı tanımı çözümlenmeye çalışılmıştır. Söz konusu analiz yapılırken öğrencilerin zihin haritalarında aktardığı belirgin ve tartışma götürmeyecek simgelerine odaklanılmıştır. Bunun sonucunda Çankırı ile ilgili beş ayrı algı grubu ayırt edilmiştir. Bu algı grupları; kentsel kimliğe ilişkin algı öğeleri, tarihi ve kültürel algı öğeleri, rekreasyonel etkinlik öğeleri, dinsel içerikli algı öğeleri ile yeterli sayıda örneklem olmadığı için gruplandırmaya girmeyen çeşitli diğer öğelerden oluşmaktadır (Çizelge 1).

Öğrencilerin zihninde oluşan Çankırı algısı ile ilgili en fazla aktarılan öğeler kentsel kimliğe ilişkin öğelerden oluşmaktadır. Bu grupta işaretlenen öğe sayısı 236 olup bunu sırasıyla tarihi ve kültürel algı öğeleri, rekreasyonel etkinlik öğeleri, dinsel içerikli algı öğeleri ile diğer öğeler takip etmektedir (Çizelge 1). Bu tablodan öğrencilerin algısında Çankırı'nın kentsel kimliğinin baskın bir şekilde zihinlerde oluştuğu sonucu ortaya çıkmaktadır. Kentsel kimliğe ilişkin resmedilen en önemli öğe - ki tekrarlanma sıklığından rahatlıkla çıkarılabilmektedir - kucaklama taşıdır. Kucaklama taşı toplam 102 kez resmedilmiştir (Çizelge 2, Şekil 8). Daha önce de belirtildiği gibi bu taşı yüklenen anlam ve taşın bulunduğu konum onun zihinde fazlasıyla yer etmesinin gerekçesi olarak ortaya çıkmaktadır.

Çizelge 1. Öğrencilerin zihinsel haritalarında işaretlenen algı öğeleri grupları ve frekansları

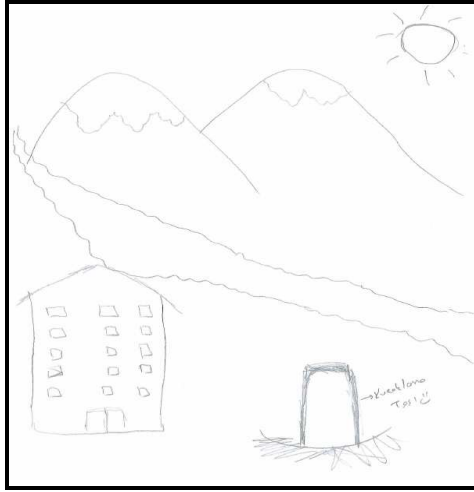
İşaretlenen Algı Öğesi Grupları	Frekans
Kentsel Kimliğe İlişkin Öğeler	236
Tarihi ve Kültürel Öğeler	182
Rekreasyonel Etkinlik Öğeleri	97
Dinsel İçerikli Öğeler	44
Diğer Öğeler	22
Toplam	581

Çizelge 2. Öğrencilerin zihinsel haritalarında işaretlenen algı öğeleri ve frekansları

İşaretlenen Algı Öğeleri	Frekans	İşaretlenen Algı Öğeleri	Frekans
Kucaklama Taşı	102	Atatürk Heykeli	8
Tuz Lambası	87	Recep Tayyip Erdoğan Parkı	8
Yunus Avm	63	Çivitçioğlu Medresesi	5
Çankırı Kalesi	55	Balıca Kampüsü	5
Kaya Tuzu	35	Köçek	5
İnandık Vazosu	24	Mezarlık	4
Ahmet Yesevi Cami	19	Çankırı Müzesi	4
Emir Karatekin Türbesi	18	Dağ	3
Uluyazı Kampüsü	18	Buğday Pazarı Medresesi	3
Yaren Gecesi	17	Büyük Cami	3
Taş Mescit	14	Kağrı Anıtı	3
Şahinler Çay Bahçesi	14	Taş Mektep	2
Uçak kütüphane	14	Bayrak	2
Çankırı Evleri	12	Büyük Otel	2
Canoğlu Pastanesi	11	Tren Garı	1

Çankırı Saat Kulesi	9	Çamaşırhane	1
Şemsiyeli Sokak	9	Kenbağ Tabiat Parkı	1

Kucaklama taşından sonra en çok işaretlenen diğer öge tuz lambası olup toplam 87 kez işaretlenmiştir. Çankırı bilindiği gibi kaya tuzuyla ünlü bir kenttir. Bu olgunun zihin haritalarında hem tuz lambası hem de kaya tuzu olarak işaretlenmesi kentsel kimlikteki en önemli öğelerden biri olduklarını net bir biçimde göstermektedir (Şekil 9). Daha önce de vurguladığımız gibi özellikle kent dışından gelen öğrencilerin Çankırı'dan Çankırı'ya özgü bir hediye götürmek istediklerinde tuz lambası veya kaya tuzunu tercih etmeleri kent algısı içerisinde bunların yerini sağlamlaştırmıştır. Bunun dışında Çankırı evleri de az sayıda da olsa Çankırı'nın kentsel kimliğini oluşturan öge olarak işaretlenmiştir.

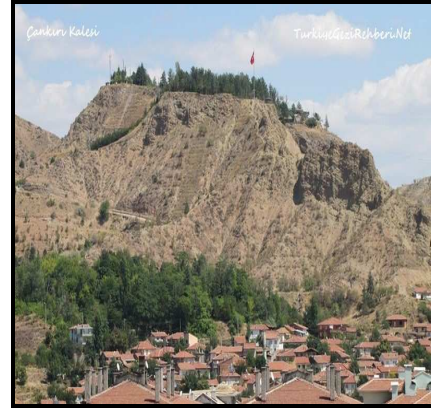
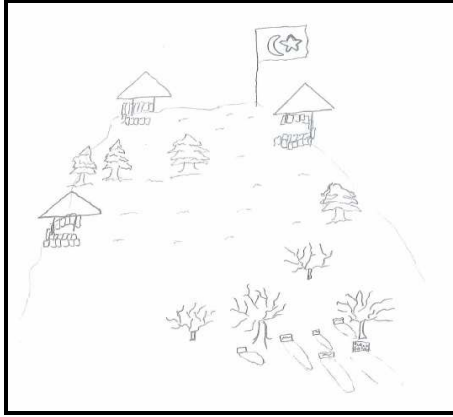


Şekil 8. Kentsel kimliğe ilişkin atıfların ön plana çıktığı bir harita - Kucaklama taşı



Şekil 9. Kentsel kimliğe ilişkin atıfların ön plana çıktığı bir resim ve tuz lambaları ile kaya tuzu

Çankırı ile ilgili kentsel kimliğe ilişkin algı öğeleri grubundan sonra en fazla işaretlenen grup tarihi ve kültürel öğeler olup toplamda 182 kez işaretlenmiştir (Çizelge 1). Bu grup içerisinde ise en çok Çankırı Kalesi işaretlenmiştir (Şekil 10). Kalenin şehre hakim bir tepede bulunması aynı zamanda buranın bir mesire alanı olarak kullanılmasının dışında Çankırı fatihi Emir Karatekin'in türbesinin de burada yer alması zihin haritalarında bulunmasının sebebi olarak düşünülebilir. Tarihi ve kültürel öğeler içerisinde işaretlenen bir diğer önemli öge de şehir merkezindeki otogar kavşağında yer alan Hitit eseri İnandık Vazosudur (Şekil 11). Bu vazonun çok sık karşılanan bir mevkide bulunması zihin haritasında yer bulmasının sebebi olarak düşünülebilir.

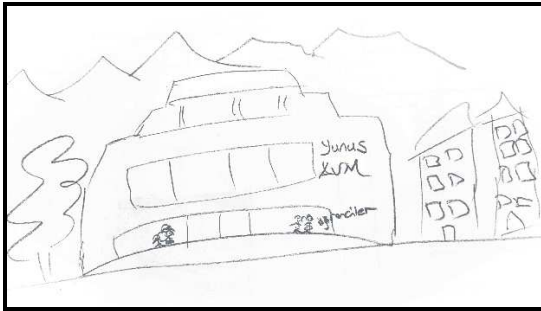


Şekil 10. Tarihi ve kültürel kimliğe ilişkin atfların ön plana çıktığı bir harita - Çankırı Kalesi



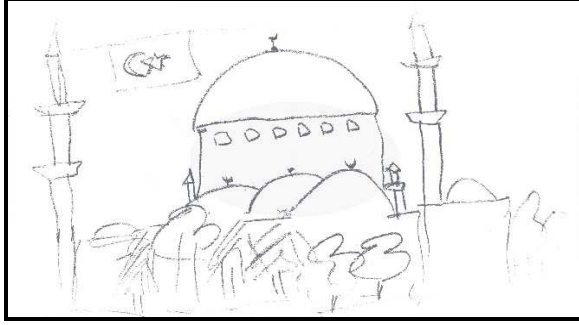
Şekil 11. Tarihi ve kültürel kimliğe ilişkin atfların ön plana çıktığı bir resim - İnandık Vazosu

Öğrencilerin zihin haritasında en çok öne çıkan üçüncü algı ögesi rekreasyonel etkinlik öğeleridir. Çankırı şehri öğrencilerin gözünde rekreasyon faaliyetleri olanaklarının kısıtlı olduğu bir kenttir. Nitekim zihin haritaları değerlendirildiğinde bir alışveriş mekanı olan Yunus Avm sıklıkla belirtilmiştir (Şekil 12). Söz konusu Avm şehir merkezindeki en donanımlı Avm olup büyük kentlerdeki benzerlerinin sunduğu hizmetleri neredeyse verebilmektedir. Bundan dolayıdır ki öğrenciler burayı sıklıkla ziyaret etmektedirler. Yunus Avm'den başka öğrencilerin Şahinler Çay bahçesi, Canoğlu Pastanesi ve Recep Tayyip Erdoğan Parkını da sıklıkla kullandıklarını zihin haritalarında yansıtmışlardır.



Şekil 12. Rekreasyonel etkinlik atflarının ön plana çıktığı bir resim - Yunus Avm

Dinsel içerikli öğeler 44 kez işaretlenmek suretiyle dördüncü grup olarak ortaya çıkmıştır. Bu bağlamda özellikle cami, medrese ve mescitler önemli oranda zihin haritalarında kendilerine yer bulmuşlardır. Özellikle şehir merkezindeki Ahmet Yesevi Cami, Büyük Cami, Taş Mescit, Buğday Pazarı Medresesi ile Çivitçioğlu Medreseleri sıklıkla işaretlenen öğeler arasındadır (Şekil 13).



Şekil 13. Dinsel içerikli atıfların ön plana çıktığı bir resim – Ahmet Yesevi Camii

Elde edilen zihinsel haritalarda herhangi bir kategoriye giremeyen öğeler de yer almaktadır. Benzerlerine birçok kentte de rastlayabileceğimiz şemsiyelerle süslenmiş sokak, üniversite kampüsü yolu üzerinde oldukça eğimli yamaçlarda bulunan şehir mezarlığı gibi öğeler de zihin haritalarında yer bulmuştur. Öğrenciler zihin haritalarına kente dair olumlu haritaların yanı sıra şikâyet ettikleri durumları da çizmişlerdir. Birkaç öğrencinin çizdiği haritalarda insanların arabaların içinde yüksek sesle müzik dinlemesi bu şikâyetlerden biridir. Bir diğer şikâyet ettikleri durum ise konut kiralari ve ev sahiplerinin tutumlarıdır. Konut kiralamada öğrenciye fiyatların daha fazla söylenildiği, memur olan kesime daha ayrıcalıklı olduğu düşüncesi gözlemlenmiş ve bu haritada karikatür ile anlatılmıştır (Şekil 14).



Şekil 14. Öğrencilerin kente dair olumsuz eleştirileri – yüksek sesle müzik dinleme ve ev sahiplerinin tutumları

SONUÇ

İnsanın çevresel algılarını coğrafyanın alt dalı olan davranışsal coğrafya ile bütünleştirilerek yapılan çalışmalar genellikle büyükşehirlerde yapılmış çalışmalardır. Bu çalışmada ise büyükşehir olmayan, gelişmekte olan bir kent olan Çankırı şehri ele alınmıştır. Örneklem grubu olarak da Çankırı Karatekin üniversitesi öğrencileri alınmış ve onlarla gerçekleştirilen anket sonuçlarına göre değerlendirmeler yapılmıştır. Çalışma sonucunda temelde üniversite öğrencilerinin çevresel algılarının kişisel farklılıklara göre değişim gösterdiği gözlemlenmiştir.

Yapılan çalışmayla öğrencilerin eğitim amaçlı Çankırı'da bulunmalarından dolayı yalnızca dört yıl kalmak istemeleri ve daha sonrasında burada kalmak istemedikleri anket sonucunda belirlenmiştir. Çalışmaya katılan öğrencilerin çoğu Çankırlı olmayıp başka illerden gelmektedir. Çankırı doğumlu olan öğrencilerin bir kısmının ise aileleri küçük yaşlarda Ankara'ya ya da İstanbul'a göç etmiş, yalnızca üniversite eğitimi için Çankırı'ya gelen öğrencilerden oluşmaktadır. Bu bağlamda Çankırlı olan öğrencilerin birçoğunun ailesi Ankara'da yaşamaktadır. Söz konusu bu öğrencilerin hem Çankırlı olmaları hem de Çankırı'nın Ankara'ya olan yakınlığından dolayı Karatekin Üniversitesini seçtikleri ortaya çıkmıştır. "Kendinizi Çankırı'ya ait hissediyor musunuz" sorusuna % 68 oranıyla "kesinlikle katılmıyorum ve katılmıyorum" cevabını veren öğrencilerin doğum yerlerinin Çankırı dışındaki bir yer olması, Çankırı'da



yalnızca dört yıllık eğitimlerini tamamlamak için geldiklerini beyan etmeleri ve diğer aktarılan sebepler kentsel aidiyetin oluşmamasının ana sebepleri olarak ortaya çıkmıştır. Kendini Çankırılı olarak hisseden % 28' lik bir kesimin gerekçesi ise daha çok doğum yeri ve ata-dede memleketi üzerinde aidiyeti tarifleyen öğrencilerden oluşmaktadır.

Çankırı denilince öğrencilerin akıllarına en çok gelen ilk 3 imge sırasıyla "Tuz, Yunus Avm ve Gelişmemişlik". Çankırı şehri çarşısı ve civarında birçok yerde bir tuzcu bulunması ve öğrencilerin yaşadığı şehirlere dönerken hediye olarak tuz veya tuz lambası götürmeleri gibi sebepler tuzun öğrencilerin zihnindeki kalıcılığını arttırmıştır. Küçük bir şehir olan Çankırı'da öğrencilerin yapabilecekleri sosyal aktiviteler için sınırlı sayıda mekân vardır. Yunus Avm ise sosyal etkinlik için en başta gelen mekânlardandır. Öğrenciler burada hem ihtiyaçlarını giderebilmekte, hem de güzel vakit geçirebilmektedirler. Çankırı küçük ve yeni gelişen bir kent olduğu için başta sosyal etkinliklerin yürütüldüğü mekan olmak üzere birçok olanaktan yoksundur. Bu durum çalışma yapılan öğrenciler nezdinde Çankırı ile gelişmemişlik kavramını örtüştürmüştür. Bunun yanında öğrencilerin önemli bir kısmının Çankırı'ya geldikleri metropollerle kıyaslamaları da gelişmemişlik olgusunun belirginleşmesine katkıda bulunduğu söylenebilir.

Öğrencilerin yaptığı zihin haritaları değerlendirildiğinde ise öğrenciler en çok şehrin kentsel kimliğine ilişkin öğeleri işaretlediklerini görmekteyiz. Bu işaretler içerisinde en önemli öğeler olarak Kucaklama Taşı ile tuz lambası ortaya çıkmıştır. Şehir merkezinde olan Kucaklama Taşına sarılınca elleri kavuşan kişilerin dileklerinin kabul olacağına inanılmaktadır. Dışarıdan gelen öğrencilerin en çok dikkatini çeken hususlardan biri bu olmuştur. Ayrıca zihin haritalarında Yunus Avm ile Çankırı Kalesi'nin de önemli oranda işaretlendiği görülmektedir. Öğrenciler zihin haritalarında şikâyet ettikleri konuları da çizmişlerdir. Öğrencilerin birçoğu arabalardan gelen yüksek ses müziklerden şikâyet etmektedir. Bunun dışında ev kiralamada öğrencilere karşı fazla fiyat talep edilmesinden şikâyetçidirler. Sonuç olarak çalışmaya katılan öğrencilerin çok büyük kısmında Çankırı'ya dair bir aidiyet duygusu gelişmemiştir. Çankırı algısında tuz veya tuz lambası, Yunus Avm, gelişmemişlik, Kucaklama Taşı ve Çankırı Kalesi kentsel algıda en fazla öne çıkan öğelerdir.

KAYNAKÇA

- ALİAĞAOĞLU, Alpaslan (2007). "Davranışsal Coğrafyaya Bir Örnek: Öğrenci Merkezli Balıkesir Şehir İmajı", *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* C. 17, S. 1, s. 17-44.
- ATAN, Ahmet (2005). "Çankırı Taş Mescid' de Türk Taş İşçiliğinin Plastik Sanatlar Açısından Analizi", *III. Çankırı Kültürü Bilgi Şöleni Bildirileri*, Çankırı: Çankırı Valiliği, s. 229.
- AYHAN, Bahattin (1998). *Çankırı Tarihi*, Ankara, s. 200.
- Çankırı Bülteni 2017 <http://www.cankiribulteni.com/haber/3874/cankiridaki-bu-tasi-kucaklayanin-dilekleri-kabul-oluyor.html> erişim tarihi 11/06/17.
- <http://www.dogruiyolgazetesi.com/kaya-tuzu-magaza-sayisinda-patlama/2343/> erişim tarihi 19/06/17.
- DÜNDAR, Abdülkadir (2005). "Çankırı'daki Türk İslam Yapıları", *III. Çankırı Kültürü Bilgi Şöleni Bildirileri*, Çankırı: Çankırı Valiliği, s. 246.
- GÖKMEN, Bekir (2011). *Çankırı İli Coğrafyası*, Çankırı Belediyesi Kültür Yayınları, Çankırı.
- GREGORY, Derek; JOHNSTON, Ron; PRATT, Geraldine; WATTS, Michael; WHATMORE, Sarah (2009). *The Dictionary of Human Geography*, Wiley-Blackwell, Chichester, U.K., s.44-45.
- <http://www.haberturk.com/saglik/haber/1297918-canan-karatay-kaya-tuzu-tuketin> erişim tarihi 19/06/17.
- KARADAĞ, Arife ve TURUT, Hatice (2013). "Üniversite Öğrencilerinin Kentsel Çevre Algısı Üzerine Bir Araştırma: İzmir Örneği", *Coğrafi Bilimler Dergisi CBD*, 11 (1), s.31-51.
- KOLCU, Bengisu (2007). *Çankırı Türbeleri*, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, Ankara, Gazi Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, s. 43.
- KÜTER, Nazan (2007). *Çankırı Kenti Açık Ve Yeşil Alan Varlığı İçinde Tarihi Kent Merkezinin Kentsel Peyzaj Tasarımı Açısından Değerlendirilmesi*, Yayınlanmamış Doktora Tezi, Ankara Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, s.142-158.
- LOWENTHAL, David (1961). "Geography, Experience and Imagination: Towards a Geographical Epistemology", *Annals of Association of American Geography*, vol. 51, S.3, s. 241-260.
- LYNCH, Kevin (1960). *The Image of the City*, Cambridge: The M.I.T Press.
- <http://www.ntv.com.tr/saglik/canankaratay-kaya-tuzu-tuketin,yKFJqqyMU0GJaoJkyEQOtA> erişim tarihi 19/06/2017.
- OĞURLU, İdris (2014). "Çevre- Kent İmajı - Kent Kimliği- Kent Kültürü Etkileşimlerine Bir Bakış", *İstanbul Ticaret Üniversitesi Fen Bilimleri Dergisi*, Yıl: 13, S.26, s. 275-293.
- ÖZGÜÇ, Nazmiye ve TÜMERTEKİN, Erol (2012). *Coğrafya: Geçmiş, Kavramlar, Coğrafyacılar*, İstanbul: Çantay Kitapevi, s. 282-283.
- ÖZGÜÇ, Nazmiye ve TÜMERTEKİN, Erol (2015). *Beşeri Coğrafya/İnsan, Kültür, Mekân*, İstanbul: Çantay Kitabevi, s.48-49.
- ÖZTÜRK, Mustafa ve KARABAĞ, Servet (2013). "Coğrafyada Paradigmalar", *Journal of European Education*, c. 3, S.1, s. 13-15.
- PACÍONE, Michael (2009). *Urban Geography*, Routledge, New York: Taylor & Francis Group.
- PITZL, Gerald R (2004). *Encyclopedia of Human Geography*, London: Greenwood Press.



- TAŞ, Halil İbrahim (2003). "Zihinsel Haritalama ve Öğrencilerin Zihni Haritalarını Geliştirme Yolları", *Marmara Coğrafya Dergisi*, Sayı: 8, TEMMUZ- 2003, s.2.
- TEKELİ, İlhan (1991). *Bir Kentin Kimliği Üzerine Düşünceler, Kent Planlaması Konuşmaları, TMMOB Mimarlar Odası Yayınları*, Ankara s.80-82.
- TEMURÇİN Kadir ve KEÇELİ Kadriye (2015). "Bir Davranışsal Coğrafya Çalışması: Isparta Şehri Örneğinde Uluslararası Öğrencilerin Kentsel Mekân Algısı", *Süleyman Demirel Üniversitesi, Fen Edebiyat Fakültesi Sosyal Bilimler Dergisi*, Aralık 2015, S.36, s. 117-138.
- TEZCAN Mahmut (2004). "Türk Kültürünün Simgesi Olarak Çankırı Yaran Kültürü", *II. Çankırı Kültürü Bilgi Şöleni Bildirileri*, Çankırı, s. 18-31.
- TOPÇU, (Deniz) Kadriye (2011). "Kent kimliği üzerine bir araştırma: Konya örneği", *Uluslararası İnsan Bilimleri Dergisi*, C.8: S. 2. s.1051-1052.
- TUNA, Fikret (2010). "Çankırı'nın Coğrafi Özelliklerinin Şehirsel Gelişim Potansiyeli Yönünden Değerlendirilmesi", *Marmara Coğrafya Dergisi*, S.21, OCAK - 2010, s. 219-239.
- TUNÇEL, Harun (2008). "Kentsel Mekânın Algılanması: Elazığ Örneği", *Ankara Üniversitesi V. Ulusal Coğrafya Sempozyumu (16-17 Ekim 2008)*, Ankara. s.233.
- UZUN, İnci; AKYOL ALTUN, Didem; BAL, Eylem (2009). "İzmir'in İzmir'i: Kentsel Bellek Üzerine Mekânsal Bir Çalışma", "İzmirli Olmak", *Sempozyum Bildirileri*, 22-24 Ekim 2009, s.110-111.
- WARF, Barney (2006). *Encyclopedia of Human Geography*, London: SAGE Publication.
- <http://www.yenisafak.com/hayat/canan-karataydan-tuz-tavsiyesi-2532794> erişim tarihi 19/06/17
- <http://www.cankiri.bel.tr/sayfa-158/kent-girisine-inandik-vazosu.php>. 12/06/2017.
- <http://www.cankirikentkonseyi.com/foto-galeri> erişim tarihi 11/06/17.
- <https://www.haberler.com/cankiri-da-dilek-tasina-yogun-ilgi-8047608-haberi/> erişim tarihi 11/06/17.
- <http://www.cankiri.bel.tr/sayfa-158/kent-girisine-inandik-vazosu.php> erişim tarihi 11/06/17.